

Skånske Krig

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

Den skånske krig

Del af [Fransk-nederlandske krig](#)

Danske styrker genindtager [Kristianstad](#) i [Skåne](#) i 1676:

Maleri af [Claus Møinichen](#).

Dato [1675–1679](#)

Sted [Skandinavien](#)

Resultat *Freden i [Fontainebleau](#) og [Lund](#) (Sverige og Danmark) og [Saint Germain](#) (Sverige og Brandenburg): [status quo ante bellum](#), [Frankrig](#) dikterede freden med ingen territoriale ændringer.*

Causus belli *Svensk angreb på Brandenburg. (Dansk ønske om at få Skåne tilbage).*

Parter

 [Danmark-Norge](#)

 [Forenede
Nederlande](#)

 [Brandenburg](#)

 [Tysk-romerske rige](#)

 [Spanien](#)

 [Sverige](#)

 [Frankrig](#)

Ledere

 [Christian V](#)

 [Ulrik Frederik
Gyldenløve](#)

 [Karl XI](#)

 [Magnus De la
Gardie](#)

 [Rutger von](#)

[Ascheberg](#)
 [Simon Grundel-](#)
[Helmfelt](#) †

Sænkningen af datidens største orlogsskib, [Stora Kronan](#) i Slaget ved Øland sommeren 1676. Den danske og nederlandske flåde besejrer den svenske.
Maleri af [Claus Møinichen](#), 1686.

Den danske invasionsflåde 1676.
Maleri af [Claus Møinichen](#)

Skånske Krig 1675–79 blev indledt i september [1675](#), da [Danmark](#) og [Brandenburg](#) angreb svenske tropper i [Pommern](#). Foråret 1676 indledtes angrebet på [Skåne](#). Det skulle bringe [Skånelandene](#) hjem til Danmark. Den danske hær var i almindelighed bedre uddannet, bevæbnet og udrustet end den svenske.

Den blev mødt af en venligsindet befolkning, som med håb om befrielse fra den svenske besættelse stillede sig på den danske hærs side med mandskab og fornødenheder. [Christian V](#) oprettede "Det skaanske Rytteriregiment" med oberstløjtnant [Hans Dittler Steensen](#) som chef, og skånske [friskytter](#) som [Svend Poulsen](#), [Jens Andersen](#), [Casper Due](#), [Simon Andersen](#), [Aage Monsen](#) med flere fik til opgave at hverve ryttere til friskyttekompanier.

Efter seks ugers felttog var [Helsingborg](#), [Landskrona](#) og [Christianstad](#) på danske hænder. Kun [Malmøhus](#) modstod belejringen. Svenskerne trak sig tilbage til [Småland](#) for at få forstærkning.

Da Karl XI vendte tilbage til Skåne med en forstærket hær, foretog [friskytterne](#) og [snaphanerne](#) mange bagholdsangreb og forsinkede fremrykningen. Deraf øgenavnet som [snaphanekrigen](#). I [Loshult](#) fik [snaphaner](#) fingre i hele [Karl XIs](#) krigskasse på 50.000 rigsdaler. Den var fordelt på 250 hestetrukne vogne. Nogle af mønterne var [kobberplader](#), der vejede 20 kilogram, og snaphanerne fik travlt med at grave byttet ned. Den svenske konges pragttelt, som var med i transporten, blev skåret i småstykker.

Den [4. december 1676](#) forvandlede markerne omkring det gamle tingsted [Leerbecks høj](#) nord for [Lund](#) til en gruopvækkende valplads. Slaget kostede over 8.300 livet. Den svenske armé mistede 3.200 mand, resten var danske, skånske, blekingske og hallandske [soldater](#) i danske [regimenter](#), hvervede tropper og [friskytteafdelinger](#). Svenskerne sejrede og ransagede gårde og huse vidt omkring i jagten på sårede danske soldater eller friskytter. De blev som regel henrettet, når de blev fundet. I dagene efter lagde den svenske armé under ledelse af Karl XI hele Landskrone-egnen øde med plyndring og mordbrand.

Efter den svenske sejr ved Lund beordrede den svenske øvrighed takkegudstjenester i [Skånelandenes](#) kirker. En samtidig kilde fortæller, at "i många kyrkor blev det ett sådant gråtande och skrikande av allmogen, att prästernas ord från predikstolarna inte kunde höras".

Men krigen var ikke afgjort. Ganske vist holdt svenskerne i Malmø stand, men det gjorde danskerne i Christiansstad også mod en svensk belejring. Og [Niels Juels](#) sejr i Køge Bugt sikrede dansk herredømme i Østersøen, så hærens stilling i Skåne ikke blev kritisk. Men et stormangreb på Malmøhus mislykkedes totalt. 3.000 danskere døde med mange af de højeste officerer. Og helt galt gik det, da Christian 5. og hans generalstab var for længe om at få undsætning frem til det belejrede Christiansstad. [Christian 4.s](#) fæstningsby holdt tappert ud, men til sidst måtte den kapitulere. Under tilbagetoget til Landskrone ødelagde undsætningsstyrken alt, hvad den kunne overkomme i det sydlige Skåne. Taberen fra slaget ved Lund, den tyske general Arensdorf brugte "[den brændte jords taktik](#)" og gav friskytterne ordre til at brænde bl.a. [Ystad](#), [Simmershavn](#), [Trelleborg](#) og [Skanør](#). Beboerne, som så gårde og slotte blive ødelagt af deres egne landsmænd, blev opfordret til at flytte over Sundet.

Hærens hærgende tilbagetog var næppe gavnligt for modstandsbevægelsen hos Skånelandenes befolkning. Det ændrede ikke noget, at Karl XI havde været den første til at bruge den brændte jords [taktik](#). Arensdorf fik en alvorlig reprimande og faldt i unåde hos Christian 5. Han blev kaldt til København, hvor han blev arresteret og frataget kommandoen over den danske hær. "Dette puff undte Skaaningerne hannem gierne for hans haarde medfart skyld." skriver det samtidige vidne, [Sthen Jacobsen](#) i [Den Nordiske Kriigs Krønike](#).

Frede

Det før så rige Skåne var blevet et fattigt land, da freden endelig blev sluttet. Og [Frede](#) i [Fontainebleau](#), som blev dikteret på slottet [Fontainebleau](#) den 23. august og ratificeret i [Lund](#) den 26. september 1679, ændrede intet. Selv om den største del af Skåne var på danske hænder, fik Danmark ikke lov at beholde en millimeter af den skånske jord. Solkongen [Ludvig 14.](#) dikterede, at [freden i København](#) fra [1660](#) skulle stå ved magt. Han var Sveriges forbundsfælle. Alle den begavede rigskansler [Peder Schumacher Griffenfelds](#) bønner om ikke at indlede noget felttog, før der var diplomatisk forståelse netop hos Frankrig, Europas ledende stormagt, var prellet af på Christian 5.

Ved fredsslutningen forpligtede Karl XI og Sverige sig til at lade paragraf 9 fra [freden i Roskilde](#) – som fastslog, at alle i Skånelandene, adel, gejstlige, borgere og bønder, skulle bevare deres ret, lov og gamle privilegier og friheder uforstyrret – "forblive uryggeligt i kraft og vigueur." Ikke desto mindre blev Skånelandene udsat for brutal forsvenskning. [Skånske Loy](#) blev sat ud af kraft og afløst af svensk lovgivning, og svensk sprog blev påbudt i kirker og skoler. Et udtryk for perversion var de mange danske præster, som følte sig forpligtede til at tjene den nye herre, frem for deres egen

menighed. Og efter krigen fortsatte den intensive menneskejagt på skånelandske modstandsmænd, på trods af at fredsaftalen foreskrev: "Wndersaatterne skulde och niude denne forskreffne amnestie, saa at det dennem til ingen sværighed skal komme, at de sig paa den ene eller anden siide haffuer begiffuet, eij heller skal nogen aff dennem hereffter nogen forfang eller skade aff samme aarsage specie juris aut via facti, under huad prætext det och være kand, paaföris, eller der offuer nogen undersögning eller randsgning till nogenss præjuditz foretagiss."

Det er foretaget en beregning over flygtningestrømmen fra Skånelandene til [Sjælland](#) efter krigens slutning i 1679-80. Det anslås, at det drejer sig om ca. 20.000 af en befolkning på ca. 200.000. De fleste ville ikke være i stand til at forlade deres hjem i Skåne og skabe et nyt i Danmark. Derfor blev de fleste, hvor de var.

Slaget ved Lund

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

Slaget ved Lund	
Del af Den Skånske Krig	
	
Karl XI ved slaget ved Lund, af Johan Philip Lemke .	
Dato	4. december 1676
Sted	Nord for Lund , Sverige
Resultat	Svensk sejr
Parter	
 Sverige	 Danmark-Norge
	 Forenede

	Nederlande
Ledere	
 Karl XI Simon Grundel- Helmfelt	 Christian V Carl von Arenstorff Friedrich von Arensdorff
Styrke	
2.000 infanterister 6.000 kavalerister 10 kanoner	5.000 infanterister 6.000 kavalerister 1.300 hollandske marineinfanterister 56 kanoner
Inklusiv andre tropper: Ialt mindst 9.000 mand	Inklusiv andre tropper: Ialt mindst 14.500– 15.000 mand
Tab	
2.500–3.000 døde 50-100 tilfangetagne	6.000–6.500 døde 2.000 tilfangetagne

Slaget ved [Lund](#) stod den [4. december 1676](#) og er et af de blodigste [slag](#), som har stået i [Norden](#). Tabstallene var cirka 50% på begge sider (6.500 danskere og 3.000 svenskere), da solen gik ned over valpladsen.

Om morgenen den 4. december gik den svenske kong Karl XI med sin armé over Kævlingeåen og angreb den danske armé. Kampene foregik i over otte timer, og resultatet var længe usikkert. Efter et større mandefald synes det dog hen ad eftermiddagen, at svenskernes kræfter var udtømte. Da gjorde kong Karl XI med nogle hundrede ryttere et sidste fortvivlet angreb i ryggen på de tynde, danske rækker og vristede dem sejren af hænde. Danskerne trak sig herefter tilbage til citadellet i Landskrona.

Svenskerne vandt slaget ved nytænkning inden for den taktiske offensiv, men sejren kunne ikke udnyttes direkte på grund af de store tab.

I dag findes et mindesmærke fra 1876 over slaget ved Lund i Monumentparken i hvad der må opfattes som en lille bypark i et trafikeret hjørne omkring indre ringvej nord for Lunds centrum.